

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Жадан Т. А., канд. екон. наук, доцент, Назаренко В. В., Токарев О. О., магістри, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Основні засоби відіграють важливу роль у фінансово-господарській діяльності промислових підприємств України. Від стану основних засобів, забезпеченості ними процесу виробництва, своєчасності та достовірності обліку, ефективності використання залежить якість та конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, фінансовий стан підприємства в цілому. Саме тому актуальним є оцінка сучасного стану основних засобів промислових підприємств України.

Аналіз вартості та ступеню зносу основних засобів промислових підприємств України за 2017–2019 рр. (рис. 1) показав, що протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення їх первісної та залишкової вартості, зменшення зносу. Найнижчим ступенем зносу основних засобів на кінець 2019 р. характеризуються підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів (36,5 %), а найвищим – підприємства водопостачання, каналізації, поводження з відходами (70,3 %).

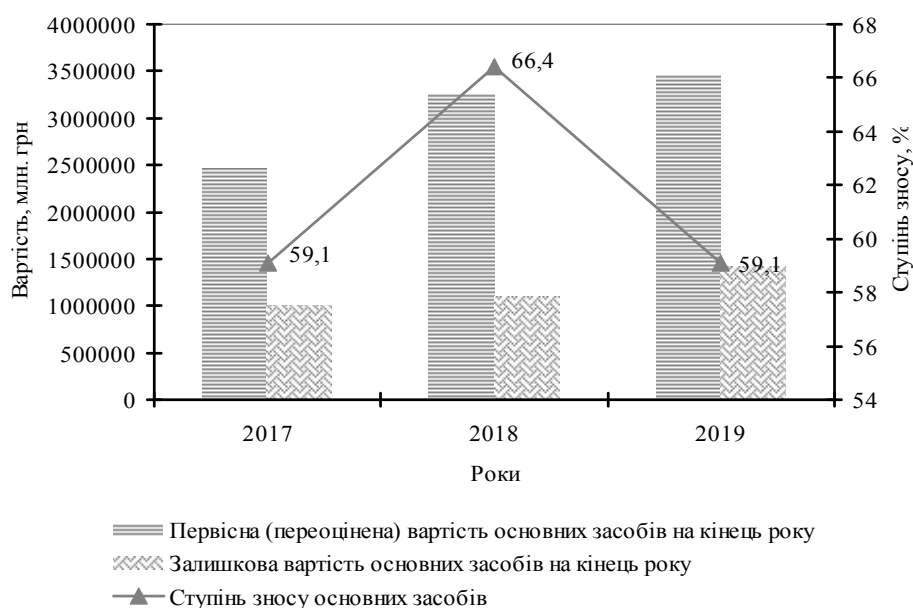

Рисунок 1 – Вартість та ступінь зносу основних засобів промислових підприємств України за 2017–2019 рр. [1]

Проте на підприємствах переробної промисловості (рис. 2а) у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. спостерігається зменшення первісної вартості основних засобів на 107110 млн. грн. (темп росту 91,5%) та збільшення залишкової вартості на 109691 млн. грн. (темп росту 124,4%). Ступінь зносу основних

засобів підприємств переробної промисловості у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. знизився на 12,9 % і становив 51,4 %.

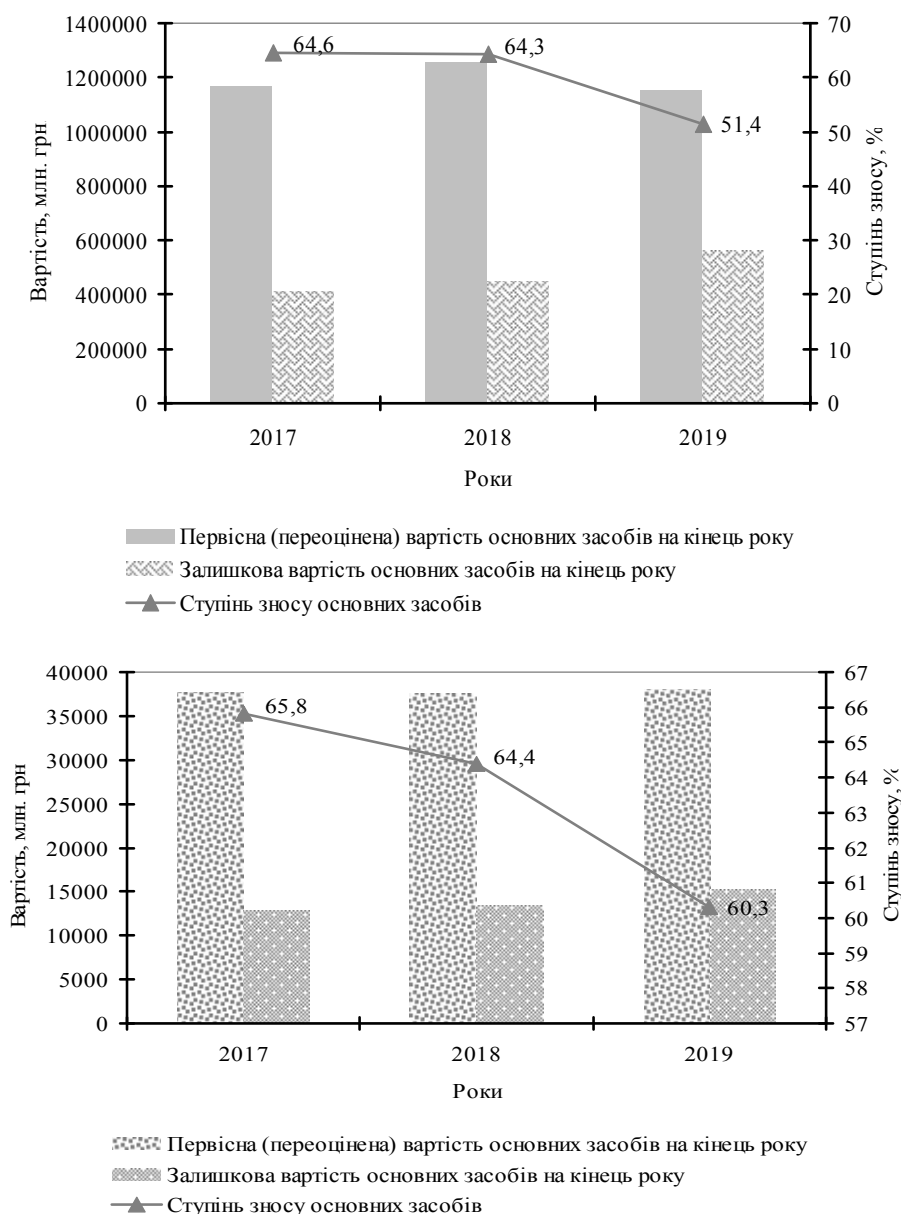

Рисунок 2 – Вартість та ступінь зносу основних засобів підприємств переробної промисловості України [1]: а) переробні підприємства; б) підприємства, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів

В той же час на переробних підприємствах, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів (рис. 2б), спостерігається збільшення первісної вартості основних засобів на 532 млн. грн. (темп росту 101,4%) та залишкової вартості на 1762 млн. грн. (темп росту 113,2%). Ступінь зносу основних засобів переробних підприємств, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. знизився на 4,1 % і дорівнює 60,3%.

На величину та динаміку зношення основних засобів промислових підприємств впливає їх фізичний та моральний знос [5]. Внаслідок фізичного

зносу погіршуються техніко-економічні показники основних засобів, а саме: знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи тощо. Чинниками, які впливають на фізичний знос основних засобів, є їх технічна досконалість, режим роботи, організація догляду, зберігання, своєчасність ремонту, ступінь захищеності від впливу негативних факторів зовнішнього середовища, особливості технологічного процесу, якість переробленої сировини тощо. Моральний знос основних засобів, як правило, настає раніше фізичного [3]. Тобто основні засоби, які ще можуть використовуватись в господарській діяльності підприємства, стають вже економічно неефективними. В результаті підвищення продуктивності праці в галузях, які виготовляють засоби праці, а також створення нових, більш продуктивних і економічно вигідних машин та устаткування, ніж ті, що перебувають в експлуатації на промисловому підприємстві, відбувається зменшення вартості основних засобів, що і призводить до їх морального зносу.

Поява нових, більш досконалих видів обладнання з підвищеною продуктивністю, кращими умовами обслуговування та експлуатації є однією з причин заміни старих основних засобів ще до настання їх фізичного зносу [4]. Несвоєчасна заміна морально застарілих основних засобів призводить до того, що на них виготовляється продукція більш низької якості у порівнянні з продукцією, виготовленою на більш досконалих машинах і обладнанні.

В останні роки прискорились темпи оновлення основних засобів на підприємствах промисловості в цілому (табл. 1), які за 2018-2019 рр. становили 149,4%.

Таблиця 1 – Аналіз надходження та вибуття основних засобів промислових підприємств за 2017–2019 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Темпи оновлення основних засобів, %		Темпи вибуття основних засобів, %	
	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	142,6	120,7	377,5	8,5
Переробна промисловість, у т.ч.:	132,8	114,1	128,2	50,9
- виробництво інших транспортних засобів	90,5	68,4	25,9	115,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	183,8	244,1	243,5	24,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	148,2	120,4	74,6	399,7
Разом промисловість	146,3	149,4	200,9	31,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

В той же час темпи оновлення основних засобів переробних підприємств, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів, значно уповільнились і становили 90,5% за 2017-2018 рр. та 68,4% за 2018-2019 рр.

Аналіз руху основних засобів промислових підприємств за 2017-2019 рр. наведено у табл. 2.

Таблиця 2 – Аналіз руху основних засобів промислових підприємств за 2017–2019 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Коефіцієнт оновлення основних засобів			Коефіцієнт вибуття основних засобів		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,084	0,123	0,142	0,031	0,120	0,010
Переробна промисловість, у т.ч.:	0,062	0,076	0,095	0,029	0,035	0,019
- виробництво інших транспортних засобів	0,100	0,091	0,061	0,041	0,011	0,012
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,037	0,038	0,076	0,011	0,014	0,003
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,067	0,046	0,063	0,019	0,007	0,030
Разом промисловість	0,058	0,064	0,090	0,023	0,035	0,010

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

Як видно з табл. 2, значення коефіцієнтів оновлення перевищують значення коефіцієнтів вибуття основних засобів в усіх галузях промисловості, що свідчить про більш високу частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних засобів у складі усіх основних фондів, наявних на кінець звітного періоду. Проте значення коефіцієнтів оновлення основних засобів все ще знаходяться на достатньо низькому рівні. Отже для підвищення конкурентоспроможності промислової продукції необхідно прискорити процес оновлення основних засобів.

Оцінку ефективності використання основних засобів промислових підприємств здійснимо за допомогою коефіцієнта фондівіддачі [6] (табл. 3).

Таблиця 3 – Ефективність використання основних засобів промислових підприємств України за 2016-2018 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Обсяги виробництва, млн. грн.			Коефіцієнт фондівіддачі		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	270761	358990	422368	0,66	0,85	1,03
Переробна промисловість, у т.ч.:	1357839	1774333	2021200	0,76	1,52	1,61
- виробництво інших транспортних засобів	37320	48009	52417	0,05	1,28	1,40
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	265008	295500	318334	0,33	0,38	0,22
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	26646	33117	35382	0,36	0,40	0,20
Разом промисловість	1920254	2461940	2797284	0,62	1,00	0,86

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

З табл. 3 видно, що в цілому по промисловості коефіцієнт фондівіддачі у

2017 р. дорівнював одиниці, але у 2018 р. намітилась тенденція до його спаду. На це вплинули показники фондівдачі підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також підприємств з водопостачання; каналізації, поводження з відходами, які є найнижчими серед усіх галузей промисловості (0,22 та 0,20 відповідно). Такий низький коефіцієнт фондівдачі підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря пояснюється високою фондоємністю виробництва, яка є найбільшою серед усіх галузей промисловості.

Отже, сучасний стан основних засобів промислових підприємств України за 2017-2019 рр. можна охарактеризувати наступними тенденціями:

- поступовим збільшенням первісної та залишкової вартості основних засобів, зменшення їх зносу. При чому, найнижчим ступенем зносу характеризуються підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів, а найвищим – підприємства водопостачання, каналізації, поводження з відходами;

- прискоренням темпів оновлення основних засобів на підприємствах промисловості в цілому та їх уповільнення на переробних підприємствах, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів;

- перевищенням величини коефіцієнтів оновлення над значеннями коефіцієнтів вибуття основних засобів в усіх галузях промисловості, що свідчить про більш високу частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних засобів;

- спадом на кінець звітного періоду коефіцієнта фондівдачі по промисловості в цілому, причинами якого є висока фондоємність виробництва підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря тощо.

Таким чином, можна сказати, що проблема підвищення ефективності використання основних засобів займає одне з центральних місць в економіці України, від вирішення якої залежатиме фінансовий стан промислових підприємств, результати їх фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України / Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2020 р.).
2. Грибкова С. М. Аналіз стану основних засобів промислових підприємств України / С. М. Грибкова, І. О. Цинько // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 2. – С. 48–52.
3. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект / Т. А. Жадан, Н. В. Лозова // Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фах. вид. – 2015. – Вип. 8. – С. 1112–1116. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/23354> (дата звернення: 03.11.2020 р.).
4. Жадан Т. А. Особливості здійснення внутрішнього контролю операцій зі збереження, надходження і вибуття основних засобів / Т. А. Жадан, О. В. Луценко, Ю. Ю. Федорченко // Труды XIII-ої Міжн. наук.-практ. конф. «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум – 2017», 6–8 грудня 2017 р. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – С. 14–15. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/35196> (дата звернення: 03.11.2020 р.).

5. Ковальчук Н. О. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України / Н. О. Ковальчук, Т. А. Побіжан // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – С. 910–914.
6. Чайка Т. Ю. Розрахунок фондівддачі за фінансовою звітністю НП(С)БО України та сучасні тенденції її оцінки і аналізу / Т. Ю. Чайка, С. Є. Лошакова, О. Ю. Калашнік // Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид. – 2018. – № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6300> (дата звернення: 01.11.2020 р.).

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Івах С. С., викладач, Петлиця О. О., викладач, Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Сучасний розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний із впровадженням нових та вдосконаленням вже існуючих банківських операцій та послуг. Посилена конкуренція між банками змушує їх шукати нові шляхи залучення клієнтів, активно використовуючи для цього можливості системи інформаційного забезпечення операційної діяльності. Враховуючи стрімке зростання ролі мережі Інтернет практично у всіх галузях економіки, одним із важливих напрямів перспективного розвитку вітчизняних банків є розробка та впровадження високотехнологічних online-послуг.

Поняття “Інтернет-банкінг” (Internet banking) увійшло в сучасний бізнес на початку 80-х років, коли перші західні банки почали надавати своїм клієнтам деякі послуги без відвідування банку фізично – для отримання послуги клієнту достатньо було завітати на сайт банку в мережі Інтернет і, використовуючи надані банком паролі, виконати необхідну кількість операцій.

Оцінюючи перспективи світової банківської системи, головний теоретик цифрового банкінгу Кріс Скіннер, будучи в Україні, сказав: «Якщо банк не має цифрової стратегії, він не має майбутнього». На думку Кріса Скіннера, єдиний шлях виживання для банківської системи в умовах цифрової революції – це оцифрування послуг, мобільні додатки, використання «хмарних» технологій. Це стосується не тільки цифрового банкінгу, але економічної діяльності взагалі, адже цифрова економіка зростає в 7 разів швидше, ніж решта економіки. Значну частину цього зростання забезпечує широкопasmовий Інтернет.

Сьогодні базовий перелік послуг, які можна отримати шляхом використання інтернет-банкінгу в Україні вже досить широкий і, беззаперечно, матиме тенденцію до зростання, оскільки він є економічно вигідною послугою як для банку так для їх клієнтів.

Зокрема, значно підвищується ефективність роботи як банку, так і клієнтів; знижуються витрати на залучення нових клієнтів; швидкість обслуговування клієнтів обмежується не кількістю та спроможністю окремих філій та відділень банку, а чинниками, якими значно легше керувати, зокрема потужністю комп'ютерної мережі; підвищується якість роботи з клієнтами банку [5]. Крім того, за допомогою інтернет-банкінгу клієнти мають змогу здійснювати контроль за власними рахунками як в Україні так і за її межами. Так, здатність